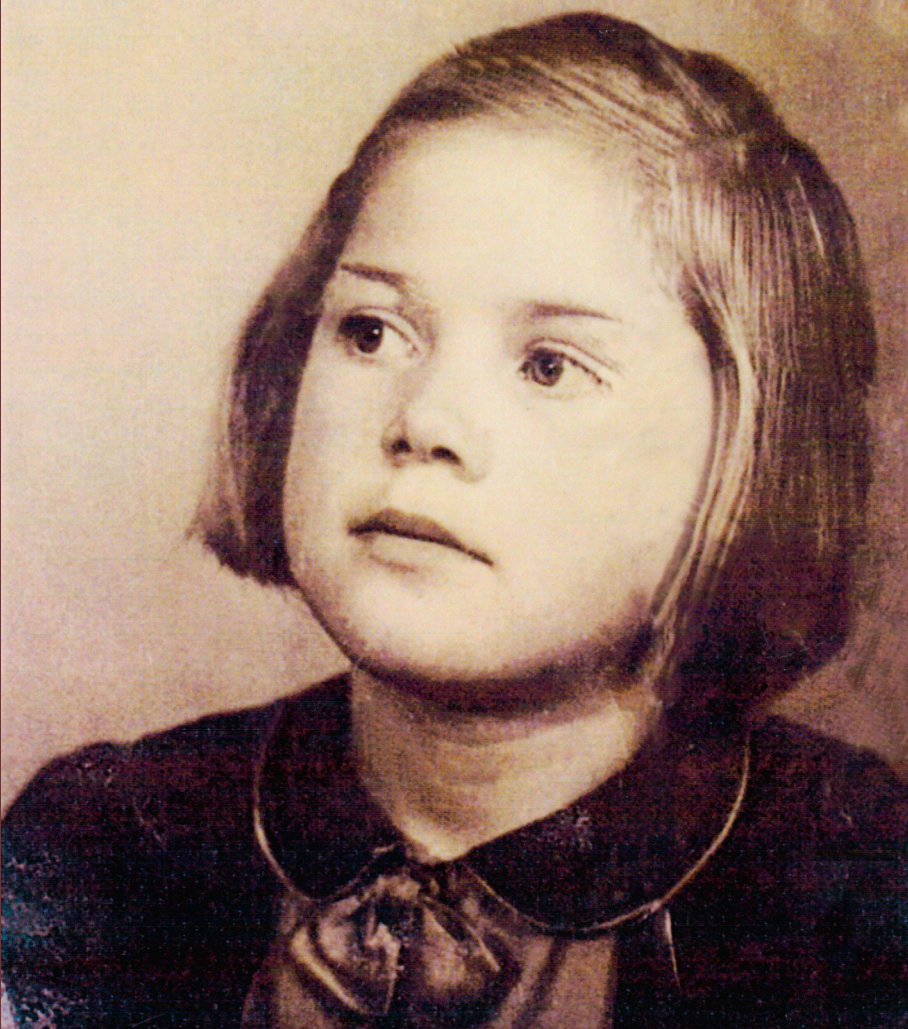

Maila Henriksson

.....

MIINAN MURJU

ja muita kirjoituksia

Miinan murju
ja muita kirjoituksia

Maila Henriksson

© Maila Henriksson 2022

ISBN: 978-952-80-6825-9

Kannen kuva: kirjailijan kotialbumi

Takakannen kuva: Olli-Pekka Linnala

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki,
Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt,
Saksa

SISÄLLYS:

MIINAN MURJU
LAPIN SOTA
ELÄMÄÄ SUURPERHEESSÄ
YKSINÄISYYDESTÄ

MIINAN MURJU

Herran jestas, täällähän te olette. Miinan omat varpuset. Koko päivän olen etsinyt teitä, kääntänyt joka kolon mökissäni, ja nyt ilmestytte eteeni sievässä rivissä niin kuin muuttolinnut sähkölangoilla pois lähdössä etelää kohti. Muuttolintujahan tekin olette, tavallaan, ette kulje ilmaitse vaan meren yli erilaisissa veneissä.

Nämä varpuset eivät suinkaan olleet lintuja vaan peltikanistereita, jotka sisälsivät varttilitran Virosta tuotua pirtua. Varpusen nimi tullut tuosta varttilitrasta, nykyään neljänneslitra. Miinan piti piilottaa varpusensa, ettei Oskari itse kaveriensa kanssa olisi juonut enimpää trokaamiaan juomia. Kauppa kävi hyvin, ostajia tuli matkojenkin takaa. Nytkin aamusta asti oli tullut ostajia, eikä juomia löytynyt kuin vasta illalla, kun ei Miina ollut muistanut kätköpaikkaa.

Miina oli itsekin juoman ystävä, kesyttänyt varpuset hameen taskussa, mistä oli helppo kulautella päivän mittaan suuhunsa väkevää ainetta. Tokihan se piti laimentaa, ei kenenkään kieli kestänyt niin vahvaa ainetta sellaisenaan. Aine vaikutti kuitenkin arkisiin toimintoihin sen verran vahingollisesti, ettei muistanut kaikkea vaan piti todella hakea ja

penkoa mahdolliset paikat, kunnes kanisterit vihdoin tulivat eteen kuin itsestään. Sanotaankin, kun kauan etsii, ei tarvitse muuta kuin ottaa. Iloisena Miina plokkasi varpusensa koppaan. Ostajat olivat yleensä köyhiä työmiehiä, jotka halusivat piristää ankeita arkipäiviä. Viikonloppu oli unohduksen päivä monillekin, paitsi omalle perheelle unohtumaton aika. Varallisuus ei kiinnostanut, eikä muukaan laillisuus. Pääasia, että sai varpusen taskuunsa unohduttamaan arkea.

1. LUKU: POHJANMAA

Robert Åker ajeli huvikseen kylän raittia, poikkesi sivutielle ja näki nuoren naisen kulkevan tien reunalla. Hän rohkaisi itsensä vihdoin, pysäytti hevosen naisen kohdalla ja sanoi:

”Hyppää kyytiin, minä vien sinut sinne mihin haluat.”

Empimättä tyttö hyppäsi kyytiin, kun ei ollut mitään määränpäättä kävelylle. Robert antoi käs-kyn hevoselle ja se vei heidät taloon, jonka Robert oli perinyt isältään. Isä oli kuollut muutama vuosi sitten ja jättänyt ainoan poikansa orvoksi. Robert ei ollut hakenut vaimoa aiemmin, sillä hän pärjäsi hevosten kanssa itsekin. Hevoset olivat isän hankkimia, tämä oli elänyt niille, sillä vaimo oli kuollut jo aiemmin. Hevosia oli useampi, jopa ravureita pari. Robert kohteli hevosia kavereina, jotka

eivät jätä. Nyt oli kuitenkin jo aika saada kumppani isoon taloon, johon olisi ollut tulijoita muitakin. Robert valitsi tämän tavan.

Tyyne katseli hyväksyvästi paikkoja talossa. Olisi suuri onni asua tällaisessa paikassa, kun oma koti oli vaatimaton pieni torppa kylässä ilman mitään mahdollisuuksia edetä taloudellisesti. Tyyne jäi yöksi ja vielä toiseksikin. Kun viikko oli kulunut, ei Tyyne enää lähtenyt, koska Robert niin halusi hänen jäävän taloon. Tyyne osasi katsoa parhaaksi jäädä, kun pyydetään, osasi katsoa myös hevosten kunnon ja tuli siihen tulokseen, että ne voivat hyvin. Hampaatkin kunnossa, hevostahan katsotaan hampaisiin. Niin tuli Tyynestä ison talon emäntä.

Åkerin pariskunta Tyyne Siviä ja Robert Edvard istui aamiaisella sanomalehti levitettynä pöydälle päivän uutisia varten. Robert katseli ilmoitusta sivulla.

”Tyyne, vilkaisepa tätä, näyttää mielenkiintoiselta.”

Tyyne Siviä vilkaisi, huomasi huutokauppailmoituksen, missä myytiin orpolapsia lapsettomiin koteihin. Heillä oli ollut mielessä pitkiä aikoja hankkia työvoimaa. Talo oli tarpeeksi suuri parille lapselle, joista ajan oloon kasvaisi hyviä työihmisiä. Näin saivat talolliset ilmaista työvoimaa, mitä nämä kyllä osasivat käyttää hyväkseen. Tuonne mennään katsomaan, pariskunta oli yksimielinen.

Robert valjasti ripeästi hevosen kieseihin. Tulivat huutokaupalle, jokin kunnan omistama iso talo se oli. Huone noin 40 neliötä, iso pöytä keskellä huonetta, tuolirivit taustalla ostajia varten. Tyyne Siiviä ja Robert Edvard istuivat ensimmäiselle riville. Kauppa alkoi oikealla kellonlyömällä. Ensiksi tuotiin tyttölapsi näyttille, viereen poikalapsi noin 6-v. Olivat kai sisaruksia, koska tarrasivat kädet yhteen, ujonlaisesti katselivat ympäri huonetta. Sitten tuotiin vielä yksi poika, ketterän ja nokkelan oloinen reipas miehenalku. Robertin silmä osui heti poikaan, hänestä tulisi varmaan hyvä hevosmies, jopa raveihin. Tyyne taas mieltyi tyttölapseen, mielessä käsityötaitoinen apulainen täkinteossa ja neulekin-taissa, minkä taidon Tyyne hallitsi erinomaisesti.

Huutajat kysyivät lasten nimiä.

”Minä olen Oskari.”

”Miina Alfiina.”

Huudoissa ei ollut kilpailua, joten sekä Robert että Tyyne saivat haluamansa lapset omakseen – siihen saakka kunnes nämä saisivat itse päättää elämästään aikuisina ihmisinä. Vanhemmat olivat kuolleet jo nuorina ja jättäneet orpolapset yhteiskunnan huostaan. Kaikki tietävät heidän kohtalonsa pysyä köyhinä elämänsä läpi. Joskus joku pystyi irrottamaan itsensä köyhyydestä älykkyytensä ansiosta ja pienestä itsetunnosta ja kunnianhimosta, mikä melkein kaikilta puuttui olosuhteista riippuen. Miina ja Oskari olivat siinä suhteessa onnekkaita

päästessään lapsettomaan taloon. Tyynekin oli hyvin köyhistä oloista lähtöisin, osasi ottaa lapset, tiesi, miten heitä käytetään hyväksi ja kohtelu sen mukaista, keppejä ja häpeää.

Lapset saivat omat huoneet yläkerrasta. Tyyne ja miehensä olivat molemmat avarasti ajattelevia, ei turhan nuukia elintavoissaan eivätkä myöskään puheissaan. Varsinkin Oskari oppi nopeasti talon tavoille, ei turhia arastellut käytöstään, hoiti hevosia miehen lailla heti kun kynnelle kykeni. Sai harjoitella ravurin kanssa ajellen pitkin kylänraitia kevyillä ravikärryillä ja nautti siitä. Oskari oli notkea ja nopea, voittikin joskus raveissa. Saadesaan sievoisen summan pihisti kympin omiin taskuihinsa. Haaveena oli joskus muuttaa pois rengin asemasta ja asettua itsellisenä muualle.

Miinasta taas kehittyi oiva täkin tekijä, tikkaasi ahkerasti hienoja silkkipeittoja, teki neulekin-taita somasti koristellen erilaisilla langoilla. Sai myös itse pitää ne lantit, mitä tienasi, pisti visusti säästöön tulevaisuutta varten. Tiedossa oli aikaan muutto talon palveluksesta, se oli aina haaveena jokaisella huutolaisella. Oskari tuli rippikouluikänsä, ostettiin uusi puku ja lierihattu, mikä oli merkki aikuistumisesta. Miinakin sai uuden leningin, oikean ompelijan tekemän, musliinia, hyvää kangasta. Tyyne piti huolen, ettei kenelläkään ollut sanomista lasten huoltajuudesta. Ylpeys on oikeutettua myös köyhällä.

Siinä he varttuivat vuosi vuodelta, kumpikin kehittyen talon tapaan, vapaamielisesti. Miina ja Oskari nukkuivat vierekkäisissä huoneissa vieraillen vuoronperään molempien sängyissä. Tyyne ja Robert tiesivät suhteesta, mutta nuoret ovat nuoria, huutolaisetkin. Niin siinä lopulta kävi, että Miina pamahti paksuksi, eikä sille mahtanut jälkeensä enää mitään. Tyyne ja Robert vain iloitsivat tiedosta. Tyyne saisi pienen lapsen, vaikka toisen synnyttämänä, kuitenkin tässä talossa ihmisen alku. Taloon ei Robertin jälkeen ollut syntynyt kuin hevosen varsoja. Kyläläiset moittivat sellaisesta synnistä elämästä, että vihkimättömänä saa lapsen. Siihen Tyyne avaramielisenä ihmisenä antoi moittijoille vastauksen: ”Ei vittu vihkein parane, paheeno se.” Nyt oli Tyyne paheksunnan kohteena, kun puhui tuollaisia kaikkien kuullen. Niin saivat nuoret olla rauhassa puheilta. Ehkä Tyyne tiesi, kuten ei ollut lasta tullut, että oli pahentunut.

Miinan vatsa kasvoi niin isoksi, ettei lopulta enää mahtunut täkkipuiden alle. Piti lopettaa tämä harrastus, kintaat vielä sentään sujuivat, käsissä ei vikaa, pennosia ansaitsi vielä hetken. Kaikki odottivat hetkeä saadakseen nähdä sen ihmeen, että tässä talossa syntyi ihmisiä eikä aina vain hevosia.

Vihdoin se päivä koitti, poltot alkoivat. Robert heti valjastamaan hevosta hakemaan lapsenpäästäjää, jonka Tyyne oli valinnut monen joukosta. Lapset syntyivät silloin aina kotona, jossa isät olivat

Miinan murju syntyi ajatuksesta laatia vuonna 1925 syntyneen miehen kuvitteellinen sukututkimus. Helsinkiläisen köyhälistön elämää kieltolain ajan Suomessa kuvataan lämmöllä ja huumorilla. Kokoelma sisältää myös muita Maila Henrikssonin kirjoituksia noin kolmenkymmenen vuoden ajalta. Mukana on muistelmia siviileistä Lapin sodassa lapsen näkökulmasta kerrottuna.

”Mummo on vanhan kansan ihminen, hän osaa tarinan kertomisen taidon.”

– Saara Henriksson

9 789528 068259